

6. Rapportering

Vandreboka – Mappevurdering som lim i et fireårige yrkesfaglig løp

Lillehammer, mars 2008

Innholdsfortegnelse

1.0	Innledning	2
1.1	Nasjonal prosjektleders betraktninger til 6. Rapportering.....	2
1.2	Formidling av elever til læreplass	3
1.3	Elev- og lærlingmedvirkning	3
2.0	Anbefalinger fra Høgskolen i Akershus (HiAk).....	4
3.0	Rapportering i forhold til anbefalinger fra statusrapport nr. 3, fra HiAk.....	5
3.1	Utvikle dokumentasjon som er tilpasset den enkeltes bransjes behov, og som er hensiktsmessig ut fra aktørenes ulike behov	5
3.2	Arbeide for utvikling av yrkesdidaktisk kompetanse blant lærere, opplæringsansvarlige og ledere i skoler og bedrifter	6
3.3	Lage plan for spredning av erfaringer og eksempler fra prosjektet	7
3.4	Klargjøre LUT sitt mandat og funksjon i de ulike fylker og utdanningsprogram.....	8
3.5	Utvikle mappene slik at de blir bedre redskap i læringsarbeidet for å nå målene i Vandreboka.	9
3.6	Utvikle et system for fortløpende å implementere erfaringer fra prosjektet i alle nivå i fag- og yrkesopplæringen.....	9
4.0	Kompetanseheving	10
4.1	Bruken av elektronisk læringsplattform	10
5.0	Økonomi.....	10
6.0	Utfordringer.....	10

Vedlegg: Rapporter fra de fire fylkeskommunene som deltar
 Program for prosjektsamlingen 22.- 23. april 2008

1.0 Innledning

Faglig leder i barne- og ungdomsarbeider i Hedmark uttaler følgende: *"Vi jobber ikke for at dette skal du få til fagprøva. Nå kan vi ha mer fokus på det de skal bli"*

Dette viser i sin helhet hva arbeidet i prosjektet Vandreboka har bidratt til.

Prosjektet Vandreboka mottok juni 2007, 3. statusrapport fra Høgskolen i Akershus (HiAk). I denne statusrapporten gir aksjonsforskerne anbefalinger som det bør arbeides med. Anbefalingene fra HiAk danner grunnlaget for rapporteringene fra fylkesprosjektlederne ved denne rapporteringen. Selv med et sterkt fokus på anbefalingene fra HiAk ved denne rapporteringen, skal det likevel presiseres at det er styringsgruppa som har ansvaret for framdriften ut fra målene i prosjektet.

6. Rapportering, første av to rapporteringer i 2008, er skrevet med utgangspunkt i rapportene fra fylkesprosjektlederne, prosjektplanens disposisjoner og etter samtaler med elever, lærlinger, lærere og ansvarspersoner i opplæringsarenaene. Jfr. prosjektplanens milepæls- og beslutningsplan, punkt 8.

I tillegg til anbefalingene rapporterer det enkelte fylke om gjennomførte tiltak i perioden fra forrige rapportering august 2007, og om sine utfordringer for det videre arbeid i 2008

1.1 Nasjonal prosjektleders betraktninger til 6. Rapportering

Læring fordrer nærhet og deltakelse - det er alltid et felles prosjekt!

For å etablere en varig endring, og for å nå målene i prosjektet Vandreboka, må vi legge til rette for endring både på individnivå og systemnivå i fag- og yrkesopplæringen.

Gjennom vårt utviklingsprosjekt, og særlig gjennom arbeidet i LUT, legger vi til rette for at individnivået bidrar til endring på systemnivået. Vi får tilbakemeldinger på at dette er noe annet enn hva opplæringsarenaene ellers opplever.

Overgangen fra skole til lærebedrift ble en utfordring, slik vi trodde, for alle som arbeider i prosjektet. Skole og lærebedrift har ulike rammer for sin virksomhet, selv om Opplæringslova og dens forskrift er den samme for selve opplæringen ved begge opplæringsarenaene. Ikke uventet ble utfordringene størst der samarbeidet mellom skole og bedrift i Lærlings- og utviklingsteam (LUT) var minst utviklet. Nå i ettertid ser både lærere og representanter fra bedrifter at dette samarbeidet skulle vært mer i fokus mens eleven var i skolen. Dette ble synlig når de gjennom prosjektet fikk innsikt i hvordan enkelte andre fag hadde prioritert dette arbeidet. Ønsket rekruttering til faget er en faktor, hvilke lærling som rekrutteres til hvilke bedrifter er en annen, men viktigst er samarbeidet mellom opplæringsarenaene. Derfor er LUT også blitt etablert ved skoler som ikke er prosjektskoler, og ved flere utdanningsprogram. Viser til punkt 3.4 i denne rapporten.

1.2 Formidling av elever til læreplass

Formidling av elever til læreplass er et arbeid som krever mye av vårt system. De fire fylkeskommunene som deltar i prosjektet legger vekt på at begrepet formidling ikke skal virke passiviserende på søkerne.

Samarbeidet mellom skole og bedrift i LUT helse og sosialfag, har fungert utmerket i vårt prosjekt, det viser forskningen og rapportene. Dessverre førte ikke samarbeidet til flere søkere til læreplass våren 2007. Dette var overraskende både for skoler og bedriftene. De fleste elevene på VKI BUA søkte om å gå allmennfaglig påbygging rett etter avsluttet skoleår. Dette gjelder alle fylker som deltar med utdanningsprogrammet i prosjektet. Selv om elevene hadde fått god innsikt i lærefaget gjennom flere praksisperioder, bidro ikke det til at flere søkte seg læreplass. De elevene som ble spurt om dette svarte, at de gjennom arbeidet i prosjektet var blitt mer klar over hvilken "vei" de nå skulle gå. Et viktig delmål for deres videre utdanning innfor helse- og sosialfag var studiekompetanse.

Der formidlingen til bedrift ikke var klar ved skoleslutt, høsten 2007

Formidling av søkere til læreplass tar tid, enten det er lærlinger eller lærekandidater. Fylkenes prosjektledere rapporterer at der lærekontrakten ikke var avtalt ved skoleslutt, har de brukt mye tid på å informere bedriftene om arbeidsmetoden, intensjonen og målene med prosjektet Vandreboka. Formaliteter om avtaler som viser ansvarsforholdet i prosjektet skulle inngås, og fylkeskommunen ved saksbehandlere på fagopplæringen skulle informeres om hvem som er prosjektlærlinger og i hvilke bedrifter de har lærekontrakt.

Skolebasert formidling

I Troms har prosjektet Vandreboka ført til en innsikt rundt formidling, som har resultert i at elektrofag ved Breivika vdg. skole fra 1.januar 2008 har fått ansvaret for å formidle elevene ut i lærebedrift. Rektor har ansvaret for å godkjenne lære- og opplæringskontrakter i denne ordningen. En tett kontakt mellom skole og bedrift gjennom elevenes praksis både på Vg1 og Vg2 fungere som en start på formidlingen, jfr. rapport fra Troms.

1.3 Elev- og lærlingmedvirkning

Tydighet er selv å stå for noe, samtidig som en gir elevene den samme rett! Prosjektet Vandreboka bidro gjennom etablering av LUT til å formalisere medvirkning fra ungdommen. Styringsgruppa fikk ved oppstart mange tilbakemeldinger om at dette var en positiv utvikling. Tilbakemeldinger i løpet av prosjektperioden har vært at når eleven og lærlingen er blitt trygg i situasjonen, så har de en sentral funksjon i LUT. Det er rapportert om betydningen av elevenes og lærlingens aktive rolle i LUT, og at deres deltakelse har hatt stor innvirkning på prosjektarbeidet. Deres deltakelse er for flere lærere en forutsetning for en god arbeidsprosess i LUT. Det meldes at der elevene er aktiv i LUT, der utprøves ulike pedagogiske arbeidsmåter i skoletimene også. Lærlingene har, som rapporten fra Hedmark også viser, tanker om en bedre organisering og oppfølging av lærlingene i bedrift.

6. Rapportering, mars 2008

Vandreboka - Mappedokument som lim i et fireårig yrkesfaglig løp
Nasjonal prosjektleder: Jane Haave
Tlf: 61 28 92 91 Mobil: 415 45 453
e-post: jane.haave@oppland.org

2.0 Anbefalinger fra Høgskolen i Akershus (HiAk)

Juni 2007 ble forskningsrapporten, statusrapport nr. 3 ferdigstilt, og alle ansvarspersoner i prosjektet fikk tilgang til rapporten. Her belyses pedagogiske og administrative utfordringer vi som arbeider i prosjektet står overfor.

Utfordringene ble drøftet i møte 19. juni 2007, i refleksjonsgruppa 28.- 29. august 2007 i møte med prosjektlederne, og er senere drøftet ved flere møter i styringsgruppa. Styringsgruppa, aksjonsforskerne og prosjektledelsen har drøftet anbefalingene gjentatte ganger.

Styringsgruppa vedtok rammer og tiltak for det videre arbeidet. Det ble viktig for prosessen at aksjonsforskerne, som har satt fokus på utfordringene, deltok i drøftingene og var tydelige på hvilke tiltak som burde gjennomføres i det enkelte fylke. Dette arbeidet skulle ses i sammenheng med opplæringsarenaene, og mellom aktørene som har ansvar i opplæringen. I tillegg til aksjonsforskerne sine anbefalinger, kom også endringene i lov og forskrift, hvor økt innsyn kreves i opplæringen både i skole og bedrifter.

Jfr. Statusrapport nr 3, side 23. Funn som aksjonsforskerne ønsker tiltak i forhold til:

- *Utvikle dokumentasjon som er tilpasset den enkelte bransjes behov, og som er hensiktsmessig ut fra aktørenes ulike behov.*
- *Arbeide for utvikling av yrkesdidaktisk kompetanse blant lærere, opplæringsansvarlige og ledere i skoler og bedrifter.*
- *Lage plan for spredning av erfaringer og eksempler fra prosjektet.*
- *Klargjøre LUT sitt mandat og funksjon i de ulike fylker og utdanningsprogram.*
- *Utvikle mappene slik at de blir bedre redskap i læringsarbeidet for å nå målene i Vandreboka.*
- *Utvikle et system for fortløpende å implementere erfaringer fra prosjektet i alle nivå i fag- og yrkesopplæringen.*

Anbefalingene

Mange deltakere hadde store forventinger til aksjonsforskningen som forskningsform. Særlig ble det skapt forventingen om den aktive deltakelsen i aksjons/praksisfeltet. *”Ikke forske på men med”* Denne forventingen kom også til uttrykk da vi fikk anbefalingene. De fleste i praksisfeltet trodde at anbefalingene i større grad ville ta tak i utfordringene *her og nå*, og at anbefalingene i større grad skulle fungere som utgangspunkt til hjelp for det videre arbeidet i prosjektperioden. Isteden opplevde læringer, lærer og faglige leder at anbefalingene var for generelle i forhold til forventingene, prosjektarbeidet og utfordringene de hadde. *”De her anbefalingene kan vi arbeide med i hele prosjektperioden og ellers hele tiden i fag- og yrkesopplæringen”*

Styringsgruppa vedtok til tross for generelle anbefalinger at det skulle iverksettes tiltak i forhold til anbefalingene, og at det skulle rapporteres på gjennomførte tiltak og arbeid. Styringsgruppa vedtok felles plan og tiltak for overgangen ut i bedrift. Planen ble konkretisert

med dato og ansvarsforhold. Oppfølgingen i det enkelte fylke viser variasjon i forhold til vedtakene i begge sakene. I tillegg til plan for overgangen skole – lærebedrift har Hedmark fylkeskommune videreførte anbefalingene inn i en egen strategiplan for sitt arbeid jfr. rapporten fra Hedmark. Oppland fylkeskommune har tatt erfaringene med prosjektet Vandreboka til politisk behandling, og Fylkestinget har vedtatt opprettet en permanent stilling for videreføring av samarbeidet mellom skole og arbeidsliv, jfr. rapporten fra Oppland.

3.0 Rapportering i forhold til anbefalinger fra statusrapport nr. 3, fra HiAk

Anbefalingene knyttes fortløpende opp mot målene for prosjektet Vandreboka. Dette er meget viktig å presisere, fordi det er styringsgruppa og målene i prosjektet som skal styre arbeidet. Styringsgruppa ser på felles trekk og ulikheter ved tiltak i fylkene

3.1 *Utvikle dokumentasjon som er tilpasset den enkeltes bransjes behov, og som er hensiktsmessig ut fra aktørenes ulike behov*

Denne anbefalingen var allerede ved oppstart av prosjektet i fokus, da som mål og delmål for prosjektet. Viser til mål og delmål for prosjektet.

Siden oppstart, og mens eleven var i skolen, har det vært arbeidet med å utvikle hensiktsmessig dokumentasjon sammen med både elev, skole og bedrift. Dette har skjedd i samarbeid i LUT og i samband med praksisperioder.

Gjennomførte tiltak:

- Elektroniske mapper, forskjellige typer elektroniske plattformer er brukt. Her har aktørene ulik tilgang til lærlingens arbeidsoppgave. Alt etter hvilket ansvar aktøren har. Tilgang er etablert av alle fylkeskommuner. Bedrifter har sett nytteverdien av at elever og lærlinger har nødvendig tilgang til PC i sin opplæring, og har kjøpt maskiner til sine lærlinger som deltar i prosjektet, jfr. rapporten fra Østfold. Her får faglig leder og andre innsyn i lærlingens opplæring, og kan raskere veilede og eventuelt korrigere kursen.
- Pairutgave av mappe.
- Utprøving av ny type ”opplæringsbok”, etter modell fra Nord- Trøndelag HS - Dokka vdg.
- Utprøving av opplæringsbok bygd opp av timelister som også skal brukes av elevene i skolen, Bygg – Tynset.
- I helse- og sosialfagene har refleksjonsnotat blitt brukt, dette som ledd i å lære eleven refleksjon over eget arbeid.
- LUT har ”arbeidet seg inn” i arbeidsmetoden ved å utarbeide rammer for elevenes/lærlingens arbeidsoppdrag. Innenfor sine fag har flere LUT vurdert hva som bør inngå i å planlegge, gjennomføre, dokumentere og evaluere eget arbeid. Det er vel

ingen overraskelse at bedrifter har vektlagt mindre dokumentasjon enn hva skolen har ønsket. Rammene er vurdert og justert av deltakere i LUT, inkludert lærlinger.

- Bedrifter har lagt prosjektets skjemaer inn i eget dokumentasjonssystem. Her er bruken av bilder sentral (ISO- systemer, eks. bilfag lette kjøretøy Østfold).
- Bedrifter har tilpasset/endret Vandrebokas skjema for de halvårige arbeidsoppgavene til sitt fag og sitt behov.

I denne sammenhengen er det viktig å nevne at temaet dokumentasjon har vært gjenstand for tverrfaglig samarbeid på skolene. Lærere i fellesfaget norsk har bidratt med hjelp i forhold til å skrive og å vurdere hva som er hensiktsmessig dokumentasjon.

Viser til rapporten fra Hedmark: *Vandreboka har ført til at bevisstheten om og betydningen av å lage yrkesrettede tverrfaglige oppgaver på VG” – nivå i skolen er viktig og riktig. Vi som arbeider i skolen har en vei å gå før vi lærer oss å tenke tverrfaglig. ... Vandreboka har gjort det lettere å argumentere for tverrfaglige yrkesrettede arbeidsoppgaver. Arbeidslivet utenfor skolen er ikke delt opp i enkeltfag.*

3.2 Arbeide for utvikling av yrkesdidaktisk kompetanse blant lærere, opplæringsansvarlige og ledere i skoler og bedrifter

Kjernen i all lærling, er de personlige erfaringene. Disse må bearbeides og gjøres til våre egne! Dette så styringsgruppa på som en utfordring ved oppstart av prosjektet. Utfordringen ble bekreftet av at HiAk v/aksjonsforskerne rapporterte at de ikke fikk tilsendt nødvendige didaktisk materiale for sitt forskningsarbeid. De fikk med andre ord ikke nødvendig innsikt i lærerens arbeid.

Gjennomførte tiltak:

- Etter samarbeid mellom HiAk og styringsgruppa ble det tilrettelagt et YPU studie med 10 studiepoeng for deltakere i prosjektet. Etter vår oversikt og kostnader har 30 av 50 deltakere gjennomført eksamen i studiet.
- Kompetanseheving gjennom fylkenes instruktørkurs.
- Instruktørkurs med ”skreddersøm” for deltakere i prosjektet.
- Kurs vedrørende elektronisk plattform gjennomført på skoler for deltakere i prosjektet.
- Kompetanseheving for prøvenemnder vedrørende informasjon og vurdering ved bruk av mappe som vurderingsform, både ved underveisvurdering som veiledning for læring og sluttvurdering av hele opplæringen. Det kreves en større bevissthet i fag- og yrkesopplæringen på dette punktet, og det er behov for å avklare forskjellene.
- Informasjon ved demonstrasjonsbedrifter som har deltatt i forsøk med Alternative vurderings- og prøveformer i fagopplæringen.
- Prosjektsamlinger, både fylkesvise og nasjonale.

Utvikling av yrkesdidaktisk kompetanse skjer gjennom det daglige arbeidet, og i møte med utfordringene. Vårt utviklingsprosjekt bidrar til økt bevissthet for den erfaringsbaserte kompetansen, og som en viktig faktor i yrkesutøveres handlingskompetanse. Halden kommune har satt fokus på dette gjennom lokale forhandlinger for sine instruktører. Som en

følge av dette er stillingsinstruksen for instruktører i kommunen også endret, jfr. rapport fra Østfold

3.3 Lage plan for spredning av erfaringer og eksempler fra prosjektet

Denne anbefalingen må ses i sammenheng med delmålet: *Sørge for gode resultater og eksempler fra prosjektet.* Etter oppstart av prosjektet var det veldig stor nasjonal interesse for å få delta og for å få innsikt i erfaringene. Styringsgruppa har vedtatt en plan for spredning av erfaringer både på lokalt nivå og på nasjonalt nivå.

Gjennomførte tiltak:

- Deling av informasjon lokalt på den skolen som deltar i prosjektet.
- Orientering og deling av info på fylkesnivå til andre skoler.
- Orientering om erfaringer på rektorsamlinger i regi av fylkesopplærings sjefen.
- Prosjektsamlinger i regi av Vandreboka, både fylkesvise og nasjonale.
- I Oppland er erfaringer fra prosjektet Vandreboka behandlet politisk, og er lagt inn i fylkeskommunens regional handlingsprogram. *Videreutvikle og ta i bruk erfaringene fra arbeidet med "vandreboka", elevplan og Lærings og utviklingsteam(LUT) i samarbeid med næringsliv, prøvenemnd, skole og andre aktuelle samarbeidspartnere, for å stimulere flere til å bruke tilsvarende arbeidsmetoder.* Viser til vedtak i sak 27/07, jfr. rapporten fra Oppland
- Erfaringer spres ut i andre fora: f. eks Hjemmesiden og div fagtidsskrifter.
- Opplæringskontor for bilbransjen i Hedmark fylkeskommune har fått laget en brosjyre for bruk i lærebedrifter, og for å markedsføre arbeidsmetoden. Her fremgår det også avklaringer av ansvarsforhold for alle aktørene i prosjektet.
- På vår nasjonale prosjektsamling vil læringer fra hver fylkeskommune og fra hvert fag vise "Her er min halvårsoppgave".
- Det arbeides med å få fram de gode læringshistoriene. På Tynset er det gjort et viktig arbeid rundt dette. Læringshistoriene viser hvordan underveisvurderingen og mappen virker læringsfremmende for lærlingen fram mot fagprøven. Denne læringshistorien vil bli presentert på prosjektsamlingen på Gardermoen i april 2008

Tiltak som ønskes gjennomført:

- Spredning i flere fylker, i samarbeid med HiAk, basert på den forskningen viser.
- YPU - studiet har produsert eksempler på erfaringer som bør spres. Styringsgruppa ønsker innsikt i hva dette studiet har ført til., og vil med utgangspunkt i dette legge til rette for erfaringsdeling både lokalt og nasjonalt.
- Etter gjennomført halvårsoppgaver, gjennomføres samlinger for å spre erfaringene. Dette gjelder alle fylker.

3.4 Klargjøre LUT sitt mandat og funksjon i de ulike fylker og utdanningsprogram

Styringsgruppa har siden oppstart endret dokumentet Læring – og utviklingsteamet (LUT). I et utviklingsprosjekt ble det nødvendig å justere kursen også på dette feltet. Denne anbefalingen må ses i sammenheng med hovedmålene for prosjektet, og delmål *utvikle samarbeidsarenaer for skole og lærebedrifter*. Der LUT fungerer som tiltenkt, er dette teamet et spennende fellesskap med lærer, bedrift, prøvenemnd, elev og lærling. Et velfungerende LUT er en indikator på hvordan samarbeidet ellers er mellom skole og bedrift, f. eks. i prosjekt til fordypning. Prosjektet har her, som nevnt i tidligere rapporter, ført til et innsyn som mange skoleledere ønsker å ta i bruk for å endre uheldig praksis. Det er ikke bestandig det er samsvar mellom det som blir sagt og det som blir gjort. Dette blir i sterkere grad tydelig med det innsyn og den innsikt som oppnås når prosjektperioden går over flere år, og det er et samarbeid mellom flere opplæringsarenaer.

For å oppfylle målene og intensjonen med læreplanverket i Kunnskapsløftet må opplæringsarenaene samarbeide tettere enn tidligere. Ingen har rett til å være ”privatpraktiserende” lærer.

Gjennomføre tiltak:

- Enkelte LUT fungerer som en veiledningsgruppe for deltakerne, og dermed forbedres kvaliteten på opplæringen og elevens/lærlingens/lærekandidatens læring.
- I samarbeid med prosjektleder drøftes utfordringer og problemstillinger som reises. For eksempel *Hva legger dere i begrepet elev-/lærlingmedvirkning, og hvordan få til elev- og lærlingmedvirkning*, jfr. rapporten fra Hedmark
- Prosjektarbeid må drives framover, og LUT er den faktoren som bidrar til dette i flere fag.
- LUT er etablert ved flere skoler og ved flere utdanningsprogram jfr. rapporten fra Oppland. Ved Dokka vdg skole i Oppland framheves det at gjennom etablering av LUT i helsefagarbeideren ble det enklere å etablere samarbeid med nye kommuner.
- Drøfting av mål, og konkretisering av mål ut fra læreplanverket i Kunnskapsløftet.

Der LUT fungerer er dette en ressursgruppe. Der hvor LUT ikke fungerer, må det vurderes hva som kan gjøres for å skape en positiv innstillingen til dette samhandlingsfora. Manglende samarbeid mellom skole og bedrift, vil ha betydning for frafallsproblematikken. Det er tidligere rapport at prosjektet har bidratt til økt differensiering og tilpasset opplæring for flere elever.

For eksempel:

- Flere praksisperioder, og av ulik lengde, alt etter behov.
- Avklarte målområder, som det er enklere å arbeide med i bedrift.
- Raskere kartlegging av sluttkompetanse.

3.5 Utvikle mappene slik at de blir bedre redskap i læringsarbeidet for å nå målene i Vandreboka.

En anbefaling som må ses i sammenheng med delmålet: *Prøve ut samordning av mapper og bruk av opplæringsbok/annen dokumentasjon av læretiden.* Må også ses i sammenheng med HiAk sin anbefaling *Utvikle dokumentasjon som er tilpasset den enkeltes bransjes behov, og som er hensiktsmessig ut fra aktørenes ulike behov* (se punkt 3.1).

Dette er en anbefaling som krever deltakelse fra elev- og lærlingens sin side. Det viser seg at ikke alle elever eller lærlinger er like fortrolig med sin nye rolle, som en aktiv deltaker. En aktiv elevrolle krever opplæring, og avklaring om forventinger. Det er i likhet med å *reflektere over eget arbeid*, dette må også læres. Eleven trenger gode rollemodeller i dette arbeidet. Derfor er det positivt at enkelte LUT prioriterer å ha med både elev, første- og andreårslærlinger. Her blir rollemodellen ivaretatt.

Gjennomførte tiltak:

- Ønsker å bruke de halvårige arbeidsoppgavene istedenfor opplæringsboka fram mot fagprøven, Elektro- Troms.
- Gjennom å bruke arbeidsmetoden; planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget arbeid. Denne metoden blir redskap i utviklingen av arbeidsoppgaven og dermed mappen. Arbeidsmetoden et kompetansemål i Kunnskapsløftet.
- Gjennom et forpliktende og forutsigbart samarbeid i LUT kan mappen bli et bedre redskaper i eget læringsarbeid.
- Ved skolestart avklares forventinger og forpliktelser ved begrepene elevmedvirkning og refleksjon. Dette gjelder både for elever og for lærere/faglige leder/instruktører.
- Tilrettelegging for prøvenemndenes innsyn i læringsarbeidet.

3.6 Utvikle et system for fortløpende å implementere erfaringer fra prosjektet i alle nivå i fag- og yrkesopplæringen

Et av prosjektets mål er å forbedre kvaliteten på opplæringen og forberede eleven/lærlingen og lære kandidaten best mulig for arbeidslivet. Dette gjøres ved å bruke arbeidsmetoden; planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget arbeid. Skal vi etablert konkrete endringer på begge opplæringsarenaene må læringssløyfen gå fortløpende mellom opplæringsarenaene. Dette skjer først og fremst gjennom samhandling mellom aktørene i opplæringsarenaene. Viktig er også forankring av eierforholdet av prosjektet. Skoleeier og bedrift må ha ønske om å ta erfaringene i bruk, det er viktig å holde fast ved ny praksis, og ikke falle tilbake til "gamle" rutiner. For å få til dette må prosjekteier holde fast ved sin intensjon ved igangsettingen av prosjektet Vandreboka.

- Gjennomførte tiltak: Viser til punktene 3.1 til 3.5.

4.0 Kompetanseheving

I et utviklingsprosjekt med så mange aktører over to opplæringsarenaer vil det være behov for informasjon og kompetanseheving. Prosjekteierne har brukt mye både personell - og økonomiske ressurser på prosjektet. Prosjekteierne har gjennomført flere samlinger med informasjon og kompetanseheving rundt gjennomføringen av prosjektet Vandreboka. Det vil være behov for kompetanseheving i hele prosjektperioden, jfr. rapporten fra Hedmark.

4.1 Bruken av elektronisk læringsplattform

Alle fire fylkeskommuner har gjennomført flere samlinger i forhold til å bruke elektronisk læringsplattform. Bedrifter har gått til innkjøp av PC til sine lærlinger. Uansett plattform, så er erfaringene at dette er komplisert og litt vanskelig å bruke når eleven kommer ut som lærling/lærekandidat i bedrift. *"I arbeidslivet bruker vi tiden på kunden framfor PC"*. Dette meldes både fra bedrift og fra lærling i elektrofag. Muligheten er en faktor, tiden til å bruke på denne dokumentasjonsformen er en annen.

Flere av lærlingene bruker PC til å skrive sine oppgaver, men selv om de har tilgang til Fronter, ser det ut til at de bruker denne læringsplattformen i liten grad, jfr. rapporten fra Hedmark.

5.0 Økonomi

Som nevnt tidligere bruker det enkelte fylke store ressurser på prosjektet Vandreboka. Dette er fordi målene med prosjektet er viktig for den enkelte fylkeskommune. Samtidig har det vært en felles forståelse fra de fire fylkeskommunene at kunnskapen fra prosjektet skal kunne videreføres uten økonomisk tilskudd i framtiden.

I tillegg til fylkenes egne budsjetter, søkes Utdanningsdirektoratet (Udir) om økonomisk tilskudd til drift av prosjektets nasjonale nivå. For budsjettåret 2008 ble prosjektet innvilget beløpet som det ble søkt om, kr. 600.000,-.

Det legges ikke skjul på at tilskudd fra Udir er en viktig forutsetning for vår felles aktivitet og til dekning av økonomi rundt aksjonsforskningen.

6.0 utfordringer

Prosjektet Vandreboka er et prosjekt med mange aktører i fire fylker. Prosjektet er en videreføring av Alternative vurderings- og prøveformer i fagopplæringen. Arbeidsmetoden er at eleven/lærlingen/lærekandidatens skal lære seg og å planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget arbeid i opplæringen, og på den måten være forberedt til arbeidslivet. Vi har troen på at økt fokus på arbeidsmåten sikrer kvalitet i læringsarbeidet. Målet er at dette,

sammen med et tettere forpliktende samarbeid mellom opplæringsarenaene skal bidra til at flere gjennomfører fag- og yrkesopplæringen uten frafall.

Det tar tid å endre et system som fag- og yrkesopplæringen

Med innføringen av Kunnskapsløftet og endringer i Opplæringslova og forskriften, kreves det reelle endringer i forståelsen for begrepene læring og opplæring. Nå har vi muligheten. Derfor er det hyggelig at Universitet i Tromsø tar følgende utfordring på vår prosjektsamling i april: ”Lære for å forstå og få til” Endringer i lærerutdanningen i forhold til endring i fag- og yrkesopplæringen vurderer endringer i lærerutdanningen, jfr. vedlegg, program til samlingen.

Interessen for vårt utviklingsprosjekt er stor, også fra deltakerne i prosjektet

Til vår prosjektsamling 22.- 23. april 2008 er det påmeldt 150 deltakere. Representanter fra alle grupper som har en rolle i fag- og yrkesopplæringen er påmeldt. Av de 150 påmeldte er 35 lærlinger. Det er gledelig å se at lærlingens rolle som aktiv deltaker ivaretas. Prosjektledelsen vil gjøre sitt ytterste for at lærlingen/lærekandidaten opprettholder denne posisjonen. (Program til samlingen ligger vedlagt).

Utfordringer i forhold til opprettholdelse av LUT og elevens/lærlingens/lærekandidatens deltakelse

I denne rapporten er LUT nevnt som indikator på hvordan samarbeidet mellom skole og bedrift fungerer. Rektor på Dokka vdg. i Oppland fremhever viktigheten av LUT som en suksessfaktor i prosjektet, jfr. rapporten fra Oppland.

En annen indikator er der hvor eleven/lærlingen/lærekandidaten ikke deltar i LUT. Hva kan det forteller oss?

Arbeidsmetoden/lærestilen gjør noe med den didaktiske arbeids- og vurderingsmetoden

Mappevurdering og den aktive medvirkningen fra elev/lærling/lærekandidaten krever bruk av læreboka eller elektronisk plattform. Flere elever melder fra om at de opplever det som vanskelig å måtte levere inn sine lærebøker etter avsluttet Vg2. Erfaringer viser at læring skjer gjennom aktiv deltakelse. Teorien veileder, forklarer, utdyper og begrunner *hvorfor*. Praksis viser *hvordan*. Ved mappevurdering bruker lærlingen lærebøkene sine gjennom hele opplæringen. Lærlinger har kjøpt tilbake bøker de solgt etter VKI, ”*dette er oppslagsverk for meg i dag*”

Oppfølging av prosjektelevene

Det er utfordringer for prosjektlederne å følge opp alle prosjektlærlingene når de er spredt geografisk. I Oppland fylke er det vedtatt at fagkonsulentene på fagopplæringen skal spesielt gjennomføre veiledningsbesøk til de bedrifter og lærlinger som deltar i Vandrebooka.

Av ulike årsaker er det bedrifter og lærlinger som ikke lenger deltar i prosjektet

Styringsgruppa har vedtatt følgende: Innen 1. september 2008 bør alle ha levert sin første halvårsoppgave. Fram til 1. september skal den enkelte fylkesprosjektleder følge opp sine lærlinger og bedrifter. Det utarbeides en oversikt som sendes nasjonal prosjektleder.

Nasjonal prosjektleder skriver brev til de lærlingene som ikke lenger deltar i prosjektet. De skal informeres om at de må gjennomføre en ordinær fag- / svenneprøve. Det sendes kopi til fylkeskommunen. Kopien skal arkiveres sammen med lærlingens/lærekandidatens lærekontrakt/opplæringskontrakt.

Lærlinger i lærefaget elektriker, som ikke lenger deltar i prosjektet, må gjennomføre en sentralgitt eksamen i restteori på Vg2.

”Ei lampe som skal lyse for andre må selv gløde”, skriver **Inge Eidsvåg i sin bok Læreren**. Han skriver videre: *Hvis ikke jeg som lærer finner lærestoffet og arbeidet meningsfullt, hvordan skal jeg kunne vekke og holde på interessen hos elevene?* Her er læreren og skolen spesielt nevnt, men jeg tror vi kan inkludere opplæringen i bedriften i samme tenkningen. Prosjektet Vandreboka og innføringen av Kunnskapsløftet har mye til felles. Vi tror at ved å implementere ideene fra LUT i fag- og yrkesopplæringen, så nærmere vi oss kjernen i målet til fag- og yrkesopplæringen: En god fagarbeider og samfunnsdeltaker - et *gangs menneske*...